

KOMENTARI OT-OPTIMA TELEKOM d.d.
(dalje u tekstu: Optima ili OT)

za javnu raspravu o
prijedlogu Odluke kojom se određuje cijena usluge završavanja
(terminacije) poziva u javnu pokretnu komunikacijsku mrežu
operatora Hrvatski Telekom d.d., Vipnet d.o.o. i Tele2 d.o.o.

Ovim putem OT-Optima Telekom d.d. (dalje tekstu: Optima ili OT) sukladno čl. 22 Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08., 90/11. i 133/12.; dalje u tekstu: ZEK), dostavlja svoje komentare na objavljeni prijedlog Odluke Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu: HAKOM) kojom se određuje cijena završavanja (terminacije) poziva u javnu pokretnu komunikacijsku mrežu operatora Hrvatski Telekom d.d., Vipnet d.o.o. i Tele2 d.o.o., i to;

- na temelju troškovnog modela „odozdo prema gore“ primjenjujući LRAIC+ pristup u iznosu od 19,33 lipa/minuta, počevši od 1. srpnja 2013. godine,
- u iznosu od 14,99 lipa/minuta, počevši od 1. siječnja 2014. godine,
- u iznosu od 10,64 lipa/minuta, počevši od 1. srpnja 2014. godine,
- na temelju troškovnog modela "odozdo prema gore" primjenjujući "pure" LRIC pristup u iznosu od 6,30 lipa/minuta, počevši od 1. siječnja 2015. godine

Uvodno ističemo kako se Optima ne slaže s prijedlogom Odluke, s obzirom da ista nije usklađena s Preporukom o regulaciji cijena završavanja (terminacije) poziva (2009/396/EC) na koju se i sam HAKOM poziva u obrazloženju prijedloga Odluke, kako dalje citiramo:

„U Preporuci o regulaciji cijena završavanja (terminacije) poziva iz 2009. godine, Europska komisija preporučuje korištenje modela "odozdo prema gore" primjenjujući „pure“ LRIC pristup za određivanje cijena usluge završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu pokretnu komunikacijsku mrežu.“

Smisao predmetne Preporuke Europske Komisije jest usklađivanje cijena terminacije s troškovima učinkovitog operatora, između ostalog radi spriječavanja isplate između tržišta nepokretnih i pokretnih mreža, od manjih sudionika na tržištu prema većima (Preporuka Komisije 2009/396/EC, Recital 3). Iz tog razloga Europska Komisija je i preporučila uvođenje „odozdo prema gore“, „pure“ LRIC troškovnog modela najkasnije do 31.12.2012. godine (Preporuka Komisije 2009/396/EC, članak 1., 2., 5., 6., 11). Nacionalnim regulatornim agencijama ograničenih resursa, Europska je Komisija ostavila mogućnost uvođenja dodatnog prijelaznog razdoblja do 01.07.2014., kako bi iste izradile preporučeni troškovni model no, samo ukoliko je regulator u mogućnosti dokazati da metodologija različita od „odozdo prema gore“ LRIC troškovnog modela zasnovanog na trenutačnim troškovima, proizvodi rezultate koji su u skladu s Preporukom. Svaki takav izračun koji se temelji na alternativnoj metodologiji ne smije biti veći od prosjeka cijena terminacije koje su izračunali nacionalni regulatori primjenom metodologije troškovno usmjerenih cijena (Preporuka Komisije 2009/396/EC, članak 12 i Recital 22).

Odgodom primjene troškovnog modela preporučenog od strane Europske Komisije, HAKOM u praksi opravdava primjenu cijena završavanja poziva u mreže pokretnih operatora koje su **i preko tri puta veće od cijena završavanja poziva učinkovitog operatora**, potičući pritom znatne transfere od operatora alternativnih nepokretnih mreža prema operatorima pokretnih mreža, što je u suprotnosti sa regulatornim načelima i ciljevima utvrđenim ZEK-om, poglavito onima navedenim u članku 5. stavku 2. točki 3., te članku 5. stavku 3. točki 2.

U slučaju donošenja predložene odluke, HAKOM će Optimi samo u razdoblju od 01.07.2013. do 01.01.2015. uskratiti moguću uštedu od 6 milijuna kuna, dok je zakašnjelom primjenom troškovnog modela čiju je primjenu Europska Komisija preporučila najkasnije od 01.01.2013., HAKOM propustio omogućiti uštedu Optimi od dodatnih 3,3 milijuna kuna. Slijedom navednog, Optima se protivi prijedlogu Odluke **te sukladno regulatornom okviru traži hitnu primjenu toškovno orijentiranih cijena završavanja poziva u mreže pokretnih operatora na temelju troškovnog modela „odozdo prema gore“ primjenjujući „pure“ LRIC pristup, bez primjene „glide path-a“.**

Smatramo da se predloženim tzv. hibridnim modelom (početna cijena određena primjenom LRAIC+, krajnja cijena određena primjenom „pure“ LRIC, uz „glide path“ kroz 18 mjeseci primjenom linearne metode) operatorima pokretne mreže neopravdano daje dodatan rok u kojem ostvaruju pravo „na određenu stabilnost u poslovanju“ na uštrb poslovanja operatora nepokretne mreže, od kojih je jedan i Optima, a koji ne bi trebali biti prisiljeni subvencionirati predloženi „glide path“ model. Podsjećamo da je Metodologija izrade i primjene troškovnih modela za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu (Klasa: UP/I-344-01/11-09/08, URBROJ: 376-11-12-13; dalje u tekstu Metodologija) donesena Odlukom Vijeća HAKOM-a još u veljači 2012. godine, da su operatorima sa značajnom tržišnom snagom prvi rezultati troškovnih modela bili prezentirani još 12. rujna 2012. godine, da su im na komentare konačne verzije modela bile dostavljene 4. ožujka 2013. godine, a da je konačna Odluka o troškovima terminacije donesena 10. travnja 2013. godine. Slijedom navedenog, razvidno jest da su operatori pokretne mreže imali dovoljno vremena prilagoditi svoje poslovanje neizbježnom smanjenju prihoda od trenutka primjene troškovno orijentiranih cijena.

Stoga, ne stoji argumentacija HAKOM-a iz obrazloženja prijedloga Odluke da se upotrebom „glide path-a“ daje vremena operatorima pokretne mreže da planiraju smanjenje prihoda i nudi im određenu stabilnost u poslovanju, s obzirom da je iz gore navedenog razvidno kako je operatorima pokretne mreže bila osigurana regulatorna predvidljivost odnosno vrijeme za prilagodbu, a svako vremensko produljenje do uspostave krajnje cijene završavanja poziva u pokretne mreže zasnovane na temelju troškovnog modela „odozdo prema gore“, uz primjenu „pure“ LRIC pristupa, negativno utječe na poslovanje Optime, ali i ostalih alternativnih operatora nepokretne mreže. Naime iz obrazloženja prijedloga Odluke, razvidno je kako HAKOM nije uzeo u obzir direktan negativan utjecaj predloženog tzv. hibridnog modela na poslovanje Optime.

Shodno tome, a ukoliko HAKOM drži da je operatorima pokretne mreže potrebno novo dodatno vrijeme za prilagodbu, Optima onda predlaže da se od 01.07.2013. godine za sve pozive iz nepokretnih mreža prema pokretnim mrežama počne primjenjivati cijena završavanja poziva u pokretne mreže prema „pure“ LRIC pristupu, te da se predloženi „glide path“ primjeni samo na pozive između mreža pokretnih operatora. Na taj način HAKOM bi operatorima pokretnih mreža osigurao dodatno vrijeme za planiranje prihoda i ostvarenje stabilnosti u poslovanju, ali ne na teret poslovanja operatora nepokretnih mreža. Također, time bi Optima bila oslobođena od neopravdanog snošenja povećanih troškova koji slijede iz predloženog „glide path-a“, a u kojima, sukladno citiranoj Preporuci Komisije, Optima nije dužna sudjelovati.

Prijedlogom Odluke HAKOM-a, odgađa se mogućnost da se na krajnjeg korisnika počne prelijevati efekt snižavanja interkonekcijskih cijena za pozive iz nepokretnih mreža, a što je prepoznato od strane Europske Komisije u Preporuci 2009/396/EC (Recital 3): *„High termination rates tend to lead to high retail prices for originating calls and correspondingly lower usage rates, thus decreasing consumer welfare“*, i u skladu je s regulatornim načelima i ciljevima utvrđenim ZEK-om.

Kako je člankom 5. stavak 7. ZEK-a propisana obveza HAKOM-a da u obavljanju regulatornih poslova propisanih ZEK-om u najvećoj mogućoj mjeri vodi računa o mjerodavnoj pravnoj stečevini Europske unije u području elektroničkih komunikacija i tržišnog natjecanja, te o preporukama i smjernicama koje donosi Komisija Europske unije (dalje u tekstu: Komisija), kao i o mišljenjima i zajedničkim stajalištima koja usvaja tijelo europskih regulatora u elektroničkim komunikacijama

(dalje u tekstu: BEREC), a u svrhu usklađene primjene mjerodavne pravne stečevine u državama članicama Europske unije, to je Prijedlog Odluke protivan i ZEK-u.

Također, u Metodologiji donesenoj od strane HAKOM-a u veljači 2012. godine, na str. 26-27, sam HAKOM navodi sljedeće:

"U Preporuci o regulaciji cijena završavanja (terminacije) poziva iz 2009., Europska komisija predlaže korištenje "čistog LRIC" pristupa u posebnim slučajevima kod izračuna cijena završavanja poziva u cilju promicanja učinkovite proizvodnje i potrošnje te kako bi se smanjila mogućnost narušavanja tržišnog natjecanja. Europska komisija ističe da uključivanje zajedničkih troškova mreže u izračun cijena završavanja poziva može dovesti do međusobnog subvencioniranja između operatora nepokretne i pokretne mreže (odnosno, ukoliko korisnici nepokretne mreže više zovu korisnike pokretne mreže nego obrnuto, dolazi do neravnoteže kod međupovezivanja u korist operatora pokretne mreže).

"Visoke cijene završavanja poziva na kraju se pokrivaju putem većih naknada koje plaćaju krajnji korisnici. Uzimajući u obzir karakteristike tržišta završavanja poziva, dodatni mogući problemi za razvoj tržišnog natjecanja uključuju međusobno subvencioniranje između operatora. Ti mogući problemi tržišnog natjecanja zajednički su tržištima završavanja poziva u nepokretnu i u pokretnu mrežu."

Dok na str. 2 u obrazloženju Prijedloga Odluke, HAKOM navodi:

"Sukladno Metodologiji, u slučaju da primjena modela "odozdo prema gore" pokaže da troškovno usmjerena cijena znatno odstupa od postojećih reguliranih cijena, moglo bi biti opravdano uvesti postupno smanjenje cijena, tzv. „glide-path". Postupno smanjenje cijena operatorima daje vremena da planiraju smanjenje prihoda i nudi im određenu stabilnost u poslovanju. Međutim, primjena postupnog smanjenja cijena produljuje razdoblje tijekom kojeg cijene ostaju iznad razine koja bi se primjenjivala u odsustvu postupnog smanjenja cijena. Pritom HAKOM ističe specifičnost usluge završavanja (terminacije) poziva za koju Europska komisija u svojoj preporuci predlaže određivanje troškovno usmjerenih cijena primjenom „pure" LRIC pristupa koji, za razliku od LRAIC+ pristupa, operatoru ne omogućuje nadoknadu zajedničkih i združenih troškova. Iz tog razloga, pri donošenju odluke o cijeni predmetne usluge, odnosno pri određivanju odgovarajućeg trajanja postupnog smanjenja cijena, HAKOM je morao uzeti u obzir sve okolnosti. "

Nastavno na navedno, razvidno jest da HAKOM prijedlogom Odluke odstupa od citirane Preporuke Komisije i vlastitih zaključaka iz Metodologije, odgađajući primjenu troškovno usmjerenih cijena primjenom „pure" LRIC pristupa za čak 18 mjeseci, uvodeći novi tzv. hibridni model i pogodujući tako samo dvojici najvećih operatora u RH, Hrvatskom Telekomu d.d. i VIPnet d.o.o., nauštrb svih alternativnih operatora nepokretne mreže, Tele 2 d.o.o., kao najmanjeg operatora pokretne mreže i krajnjih korisnika. Ujedno, predložena regulacija obeshrabruje ulazak novih operatora na tržište.

Slijedom svega naprijed iznesenog, a s obzirom da je prijedlog Odluke protivan važećem regulatornom okviru RH i EU te ide isključivo na štetu svih alternativnih operatora nepokretne mreže te najmanjeg operatora pokretne mreže, kao i na štetu krajnjih korisnika, prijedlog je Naslovu bez daljnjeg odgađanja donijeti odluku o određivanju troškova pružanja usluge terminacije određujući hitnu primjenu „pure" LRIC modela, a najkasnije od 1. srpnja 2013. godine, a koji period predstavlja „glide path"s obzirom na već zakašnjelu primjenu Preporuke Europske Komisije 2009/396/EC.

U Zagrebu, 03. svibnja 2013. godine

OT-Optima Telekom d.d.